

як ширша категорія щодо юридичного режиму, ґрунтується не тільки на нормах, принципах правового регулювання, відповідно типам, а й насамперед на закономірностях суспільного розвитку, політичного, економічного, соціального, культурного устрою.

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України : Закон України від 15.04.2014. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>.
3. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
4. Чуприна Ю. Ю. Правові основи адміністративно-правових режимів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2014. Вип. 29 (2). С. 116–119.
5. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підруч. Харків : Консум, 2001. 656 с.
6. Мінка Т. П. Особливості класифікації адміністративно-правових режимів. *Форум права*. 2012. № 3. С. 453–458.
7. Соколова І. О. Правовий режим: поняття, особливості, різновиди : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.14. Харків, 2011. 180 с.
8. Кузниченко С. О. Надзвичайні адміністративно-правові режими: зарубіжний досвід та українська модель : монографія. Вид. 2-е. Одеса : ОДУВС, 2011. 324 с.
9. Коваленко Н. До питання про визначення поняття та ознак правового режиму. *Підприємництво, господарство і право. Серія : Теорія держави і права*. 2019. Вип. 12. С. 254–258.
10. Юрична енциклопедія : в 6 т. Т. 1 / за ред. Ю. С. Шемшученка. Київ : Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 1998. 672 с.

УДК 342.951:349.6

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/463-464

Олексій ГОЛОВ

аспірант кафедри
адміністративного права, процесу
та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА БЕЗПЕЧНЕ ДЛЯ ЖИТТЯ І ЗДОРОВ'Я ДОВКІЛЛЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Україна вже більше ніж два роки знаходиться в умовах повномасштабної збройної агресії з боку російської федерації. Розв'язавши неспровоковану збройну агресію і вчиняючи масові воєнні злочини, росіяни систематично порушують фундаментальні і невідчужувані права і свободи людини і громадянина. Водночас лінія бойового зіткнення, яка простягається більше ніж на тисячу кілометрів, де у найінтенсивніші дні воєнних зіткнень фіксувалося понад 60 тис. пострілів артилерією лише противника, стала випаленою землею, де можна побачити суцільну екологічну катастрофу. Шкоду, завдану екології Україні росіянами, неможливо переоцінити. Це все, звісно, порушує права людини і громадянина, зокрема на безпечне для життя та здоров'я довкілля.

Нагадаємо, що таке право є конституційним. В ст. 50 Конституції України вказано, що кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди. Кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення. Така інформація ніким не може бути засекречена [1]. Право на безпечне для життя та здоров'я довкілля деякі дослідники визначають так: це закріплена в Конституції України і гарантована державою сукупність історично обумовлених ступенем розвитку суспільства можливостей кожного вільно користуватися безпечним довкіллям, стан якого відповідає встановленим нормативам його якості, з метою задоволення своїх життєво важливих потреб та інтересів. Дане право має складну структуру, а його зміст необхідно розглядати з урахуванням критеріїв безпечного стану довкілля. На сьогодні такими

критеріями є система екологічних, санітарно-протиепідемічних та інших норм, нормативів, вимог, правил, заборон тощо. Визначаються такі критерії стандартами та іншими обов'язковими для виконання нормативними документами [2, с. 41].

Разом із тим поняття реалізації приватними особами права на безпечне для життя і здоров'я довкілля, пов'язане із змістом цього права, полягає у використанні приватними особами правомочностей внаслідок наділення правом на безпечне для життя і здоров'я довкілля, включаючи такі правові можливості: вчиняти дії, спрямовані на охорону й захист довкілля; створювати та підтримувати умови навколишнього природного середовища у стані, безпечному для життя і здоров'я тощо. В. Полубатко зазначає: «адміністративно-правове забезпечення цього процесу є урегульованою нормами адміністративного права діяльністю суб'єктів публічної адміністрації із публічного адміністрування сфери охорони навколишнього природного середовища, яка спрямована на забезпечення безпечного для життя і здоров'я довкілля за допомогою контролю і нагляду за дотриманням законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища, ліцензування і видачі інших документів дозвільного характеру, державної реєстрації та реалізації інших функцій публічного адміністрування. Ця діяльність виконує подвійну роль, оскільки, виходячи з аналізу чинного законодавства, вона є одночасно і способом забезпечення реалізації цього права, і самостійним способом його реалізації в частині правомочностей на чужі дії, які здійснюються без попередньої сформульованої вимоги особи, наділеної правом» [3, с. 198]. В умовах воєнного стану й збройної агресії важливим питанням адміністративно-правового забезпечення реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля є діяльність публічних адміністрацій із фіксації шкідливих впливів збройного конфлікту на довкілля в контексті порушення прав українців на безпечне довкілля з боку росіян.

Одним із важливих кроків стало прийняття 15 березня 2022 р. Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності у сфері довкілля та щодо цивільного захисту на період дії воєнного стану і у відбудовний період» [4]. Закон покликаний вирішити в тому числі й питання фіксації шкідливих впливів війни на стан навколишнього природного середовища. Норми вказаного закону покликані забезпечити обороноздатність держави під час воєнного стану; пришвидшення відновлення інфраструктури і економіки України у відбудовний період; повернення до нормальної життєдіяльності громадян після закінчення війни. Все це сприятиме забезпеченню захисту права кожного на чисте і безпечне для життя і здоров'я довкілля та похідних від нього екологічних прав [5, с. 290–291].

Наразі викликом перед Україною постає створення механізму забезпечення права на безпечне довкілля громадян та відшкодування збитків, які були завдані навколишньому середовищу російською агресією внаслідок бойових дій.

1. Конституція України від 28.06.1996. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Корольова В. В. Право на безпечне для життя і здоров'я довкілля в системі особистих немайнових прав фізичної особи. *Legal Bulletin*. 2022. № 3. Р. 29–36.
3. Полубатко В. В. Сутність адміністративно-правового забезпечення реалізації приватними особами права на безпечне для життя і здоров'я довкілля. *Право та державне управління*. 2019. № 3 (36). Т. 1. С. 192–199.
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності у сфері довкілля та щодо цивільного захисту на період дії воєнного стану і у відбудовний період : Закон України від 15 березня 2022 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2132-20#Text>.
5. Солодан К. В. Право на безпечне довкілля в умовах воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 11. С. 289–291. URL : http://www.lsej.org.ua/11_2023/68.pdf.